

Міністерство освіти і науки України
Сумський державний університет
Наукове товариство студентів, аспірантів,
докторантів і молодих вчених СумДУ

ПЕРШИЙ КРОК У НАУКУ

Матеріали
VIII студентської конференції
(Суми, 11 грудня 2016 року)

Суми
Сумський державний університет
2016

ЕТИОЛОГІЯ ТА ПАТОГЕНЕЗ РАКУ НА СТОРІНКАХ РОМАНУ «ЗА ШИРМОЮ»

Лабуз О. А., студент; II курс, Медичний інститут СумДУ

У романі «За ширмою» Б. Антоненко-Давидович описав одну з найбільш небезпечних хвороб ХХ століття – рак. Основоположник медицини Гіппократ присвятив цьому захворюванню трактат під назвою «Про карциоз», у якому зазначав: «У випадках прихованого раку краще не вдаватися ні до якого лікування, оскільки ліковані хворі швидко вмирають, а без лікування вони можуть прожити довго» (афоризм № 38) [2,5]. Термін "карцинома" у сучасній медицині використовується для опису раку покривних тканин, а суфікс –ома означає «припухлість». Для опису пухлин Гіппократ застосовував також термін "onkos" (не тільки для опису раку) і похідне — "онкологія", що дослівно означає «вивчення пухлин», але в сучасній медичній науці використовується як назва всіх дисциплін, що вивчають рак.

Проблема раку багатогранна, в її вирішенні беруть участь медики різних спеціальностей і представники суміжних наук, а також соціологи, психологи, етнографи тощо. На сьогодні накопичений величезний науковий і статистичний матеріал із різних питань – причин виникнення, перебігу й смертності від злоякісних пухлин, медицина збагатилася новими знаннями й досвідом у лікуванні цієї хвороби. Свій внесок у зображенні цієї хвороби, поверненні до неї уваги української спільноти на початку 70-их рр. ХХ ст. зробив Б. Антоненко-Давидович. У такому ракурсі роман «За ширмою» не досліджувався, тому і став об'єктом нашого наукового інтересу.

Вибір автором саме карциноми, а не туберкульозу, пропасниці, цинги чи віспи, є, на нашу думку, символічним, як і сама назва роману, бо віддзеркалювала процеси, які відбувалися у суспільстві.

До зображення цієї хвороби письменник із лікарською практикою підійшов професійно. Не торкаючись вузькоспеціальної медичної термінології, автор подає загальну картину етіології та патогенезу раку. Велика кількість термінів (в окремих розділах до 5%) не обтяжує мову твору, а наближає її до реальної практики. На основі аналізу медичної термінології та професійних стереотипів можна зробити

висновок, що у романі подана правдива картина перебігу захворювання. Твір можна використовувати як ілюстративний матеріал при вивченні студентами фахової термінології як питомої української, так і запозиченої – правильно, доречно, дозвано.

Письменник доступно та лаконічно подає опис початку хвороби – «...Та ж сам хворий не зазнає спочатку ні болю, ні яких інших неприємних відчущань, і тому не турбується, не квапиться до лікаря.»; патогенезу – «Ми знаємо тільки, що за якоїсь причини група клітин епітелію раптом починає велетенськи рости, множитись і проростати в здорову тканину. Є в нас і теорія механічного подразнення клітин, і вірусна теорія, і ще кілька теорій про походження рака, - і ні на одній з них не можна остаточно спинитися, ні одна не дає вичерпної відповіді...»; ракової кахексії – «Перемагаючи страшну кволість, мати рано встала і заходилась коло сніданку. Ноги їй угинались і не хотіли стояти, немов хтось стукав під колінами патичком і підбивав їх... Але руки її теж ледве ворушились. Неначе вищідили з них усю кров, а натомість понанихали вати»; рентгенологічного дослідження – «Тремтячими руками тримав він проти світла з вікна чорну копію того вироку-цупкий целулоїдний аркуш рентгенограми – й, затаївши дух, напружував до болю в очах зір...Жодного сумніву. На рівні сьомого шийного хребця стравохід виразно звужувався, складки його слизової оболонки обривалися...»; агонії – «Та коли побачив нерухомі сині губи й воскову руку, що безвладно звисла з простирадла, він зрозумів, що питати, мабуть, уже не варто було. Однак він підняв цю руку і не одразу все ж намацав ще тонкий, як ниточка, ледве відчутний пульс. «Агонія», – сам собі констатував у думці Ходжаєв. Все, що було в ній ще живого, напружилось, груди й рот конвульсійно здригнулись, і очі широко розкрились» [2].

Керівник: Яременко Л. М., старший викладач
кафедри журналістики та філології

1. Антоненко-Давидович Б. Д. Твори: У 2-х т. – К. :Дніпро, 1991. – Т. 2: Роман. Сибірські новели. Повісті. Оповідання / Упоряд. : Я. Б. Тимошенко, Б. О. Тимошенко. – 624с.
2. Онкологія: Підручник. – 3-тє вид., перероб. і доп. / Б. Т. Білинський, Н. А. Володько, А. І. Гнатишак, О. О. Галай та ін. ; За ред. проф. Б. Т. Білинського. – К. : Здоров'я, 2004. – 528с.